

ILUSTRIRANI
SLOVENEČ
 TEDENSKA · PRILOGA · SLOVENCA

LETO VII

6. SEPTEMBRA 1931

ŠT. 36

KRALJ PETER I., VELIKI OSVOBODITELJ,
 KATEREMU ODKRIVAMO SLOVENCİ DANES SPOMENIK V LJUBLJANI

Veličastne katoliške manifestacije slovenskega ljudstva

Letošnje poletje se je vršilo več prelepih shodov in taborov naše katoliške akcije, na katerih so tisoči slovenskega ljudstva manifestirali svoje neomajno katoliško prepričanje. Najlepše so se pa vršile v nedeljo, dne 25. p. m. in sicer v Škofji Loki, v Šiški pri Ljubljani in na Trški gori. Spodaj objavljamo dve sliki s škofjeloške proslave, ki je bila po svojem obsegu najlepša proslava, kar jih pomni današnji škofjeloški rod.

Pisatelj župnik Finžgar govori tisočglavim množicam na Glavnem trgu v Škofji Loki. (Foto J. Šelhaus.)

Na desni: Vrli škofjeloški fantje, ki so se udeležili tabora katoliške akcije v narodni šoli.

Spodaj: Odkritje spominske plošče češkemu učenjaku in iskrenemu ljubitelju naše slovenske zemlje, dr. Karlu Chodounskeemu na Jezerskem, dne 15. t. m. Ploščo sta oskrbela naše Slov. plan. društvo in Jugosl.-českoslov. liga. Slika nam kaže pogled na slavnost ob priliki govora dr. E. Stareta.

Grča Blaž, župnik v p. in velezaslužni goriški narodni delavec, ki daruje danes biserno sv. mašo, a meseca januarja je slavil svojo 85-letnico.

Spodaj: Otvoritvena čajanka k velikemu mednarodnemu šahovskemu turnirju na Bledu. Dne 22. p. m. se je pričel na našem Bledu največji šahov. turnir, kar jih je videla Evropa po vojni, kajti udeležujejo se ga skoro vsi najodličnejši svetovni mojstri, in sicer: dr. Aljehin, Astaloš, Bogoljubov, Flohr, Kashdan, Colle, dr. Vidmar, Niemcović, Spielmann, Tartakower, Pirc, Kostić, Stolz in Maroczy. Turnir bo trajal do konca septembra in en dan bodo igrali tudi v Ljubljani. Tekma vzbuja veliko pozornost po vsem svetu in o našem Bledu piše danes vse svetovno časopisje. Kakor je bilo pričakovati, prvači tudi to pot dr. Aljehin, vendar se držita tudi naša velemejstra dr. Vidmar in Pirc doslej jako dobro.

Spodaj na levi: Milan Predić, upravnik belgrajskega gledališča in znani srbski pisatelj, od katerega bi upravičeno pričakovali, da bi pri sestavi repertoarja upošteval tudi našo slovensko književnost.

H kraljevemu tednu

ki se vrši te dni v Ljubljani v proslavo 10 letnice vladanja našega kralja Aleksandra

Po prevratu, dne 29. okt. l. 1918., ko smo se Slovenci osvobodili več kot tisočletne nemške nadoblasti, smo se iz lastne volje zedinili z brati Hrvati in Srbi v eno državo, današnjo Jugoslavijo. Dne 1. dec. l. 1918. je tedanji regent Aleksander to združenje slovesno proglasil v imenu svojega očeta, kralja Petra. 16. avg. 1921 je kralj Peter zatisnil svoje trudne oči in od tedaj nam vlada kralj Aleksander. Vseh deset let je bil naš vladar najtrdnjša vez države in Jugoslovanov. Slovensko ljudstvo prosi Boga, da nakloni našemu vladarju še nadalje v največji meri ono modrost, ki je potrebna za izvrševanje težkih vladarskih dolžnosti.

Marija, rojena dne 8. jan. l. 1899. kot tretji otrok romun. kraljevske dvojice, se je poročila z našim kraljem, dne 8. junija l. 1922. v Belgradu.

Aleksander, rojen dne 17. dec. 1888. na Cetinju, postal prestolonaslednik 27. marca l. 1909., regent 14. jun. l. 1914. in kralj 16. avg. l. 1921.

Otroci naše kraljevske dvojice: prestolonaslednik Peter, roj. dne 6. sept. 1925. v Belgradu, princ Tomislav, rojen dne 19. jan. 1928 v Belgradu in princ Andrej, rojen dne 28. jun. 1929. na Bledu; razen teh spadajo h kraljevi rodbini še njegov brat Jurij in sestra Jelena ter stric knez Arzen.

Spodaj na levi: Hiša na Cetinju, kjer je bil 17. dec. l. 1888. rojen naš kralj, sedaj je tu oficirski dom.

Spodaj na desni: Kraljev dvorec na Dedinju pri Belgradu, kjer navadno prebiva kraljeva rodbina.

Spodaj: Naš sedanji kralj leta 1904.

Spodaj: Kraljevi dvor v Belgradu.

Kralj Peter ob pričetku svetovne vojne v svoji delavnici.

Na desni: Kralj Peter na solunski fronti (za časa odsotnosti iz domovine si je po srbskem običaju v znak žalovanja pustil rasti brado).

Sedmokratna Žiča, samostan, kjer so kronali srbske kralje, med njimi tudi Petra I. (samostan sedaj popravljajo).

Hiša iz starega Belgrada (nasproti liceju), kjer je preživel kralj Peter svoja otroška leta.

Hiša v Zenevi, kjer je živel kralj Peter dolgo let s svojo rodbino kot izgnanec.

Kralj Peter v otroških letih.

Večino slik za današnje serije je preslikal Nedeljko, polkovnik v p. iz Belgrada

Spominu velikega kralja

Ob odkritju spomenika kralju, ki se vrši danes v Ljubljani

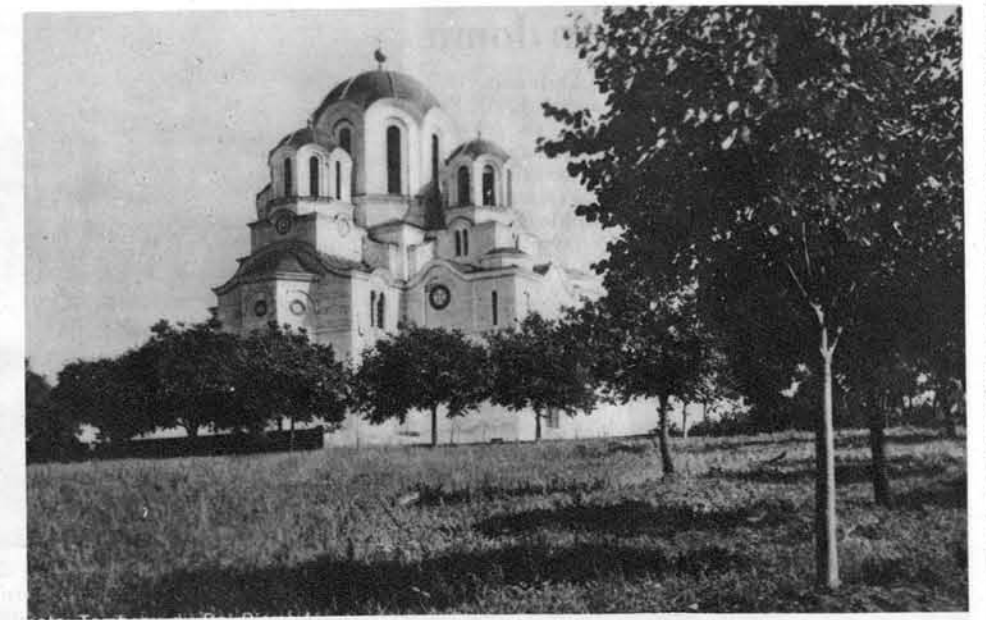
Kralj Peter I. Veliki Osvoboditelj, ta legendarni junak skupne jugoslovanske najnovejše zgodovine je bil eden najdemokratskejših vladarjev, kar jih pomni sedanji rod.

Rodil se je kralj Peter dne 26. jun. 1844 v Belgradu kot tretji sin kneza Aleksandra Karađorđevića. Po smrti svojega najstarejšega brata je postal l. 1847. prestolonaslednik. Medtem se je moral njegov oče l. 1858. umakniti s prestola in se je naselil na Madžarskem. Peter je pa ostal v Franciji, vstopil v njeno armado in se udeležil nemško-francoske vojne l. 1870., kjer se je jako odlikoval.

Sredi 70-ih let se je udeležil bosenskega upora proti Turkom, nazvavši se Peter Mrkonjić. Na zahtevo Obrenovičev in Avstrije je moral zapustiti svoje sobojevnike ter odpotovati na Dunaj in od tam nazaj v Francijo. L. 1885. je prišel na Cetinje ter se tam poročil s kneginjo Zorko, najstarejšo hčerko kneza Nikole. L. 1890. mu je ugrabila smrt tudi soprogo, nakar se je preselil iz Črne gore v Zenevo in živel tam kot skromen zasebnik ter vzgojitelj

svojih otrok Jelene, Jurija in Aleksandra, našega sedanjega kralja.

Medtem so tirali Obrenoviči Srbijo v vedno večji prepad, dokler jih ni v krvavi poletni noči l. 1903. ljudski srd iztrebil. Srbska narodna skupščina je nato soglasno izvolila za kralja Petra. Srbija je hitro napredovala na vseh poljih. L. 1912. je skupaj z Bolgari, Črnogorci in Grki napovedala Turčiji vojno, jo sijajno premagala in si osvojila skoro vso Makedonijo. Ni se pa še opomogla od vojnih naporov, ko jo je poleti l. 1914. napadla Avstrija in začela s tem svetovno vojno. Poznejši dogodki so znani. Vojni napori so bili za utrujenega starčka pretežki, zato je poveril vladarske posle sinu Aleksandru, vendar je moral tudi sam preživeti vse medvojne tragedije svojega naroda. Tri bridka leta izgnanstva je preživel na Grškem, po povratku se je pa vrnil v Belgrad in v popolnem zatišju preživel zadnje dneve svojega življenja v posebni vili na Topčideru, kjer je dne 16. avg. l. 1921. zatisnil svoje trudne oči. Slava njegovemu spominu!

Cerkev v Oplencu, ki jo je zgradil kralj Peter in kjer je tudi pokopan

Na levi: Kralj Peter s svojim adjutantom Todorovičem na tragični poti čez albansko gorovje med vojno.

Grobnica kralja Petra v cerkvi v Oplencu.

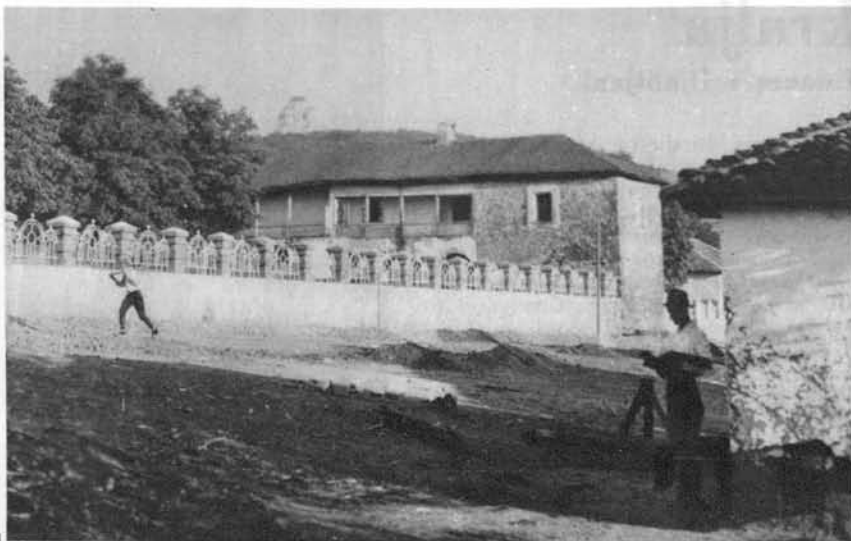
Knez Aleksander, (1806 do 1885), vladar Srbije od 1842. do 1858., oče kralja Petra.

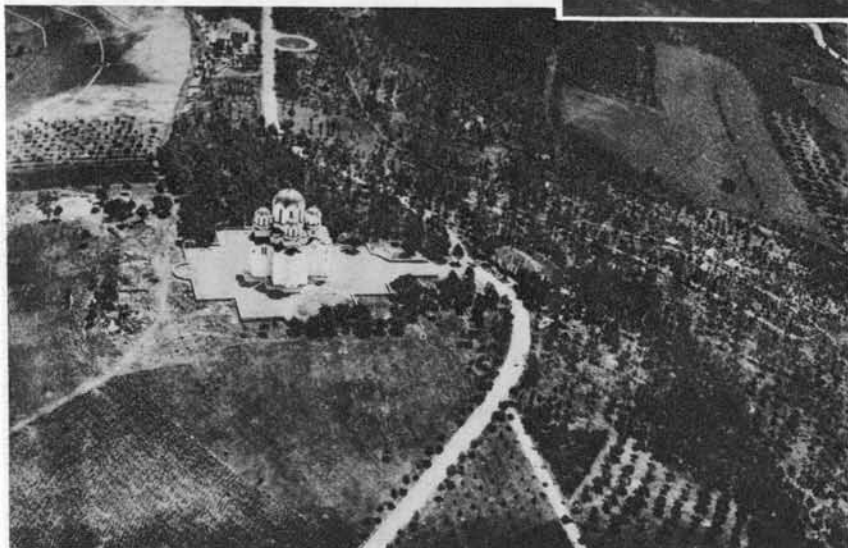
Vila na Topčideru pri Belgradu, kjer je preživel kralj Peter zadnje mesece svojega življenja in dne 16. avg. l. 1921. tudi umrl; vila je izpremenjena sedaj v muzej kralja Petra.

Na Karadžordževem domu

Sredi Šumadije, pod gričem Oplenac, leži majhen trg Topola. Tu se je naselil Jurij Petrović, zvan »Karadžordžec«. Rodil se je dne 3. IX. 1752. v vasi Viševci blizu Kragujevca. Videl je silen pritisk samovoljnih turških oblastnikov in sklical sredi zime 1804. sestanek srbskih starešin v Orašec, kjer so proglasili »ustanak« proti Turkom, a za vodjo izvolili Karadžordža. Boji so trajali več let in Karadžordžec je končno izvojeval Šumadiji obsežno svobodo. Iz nje je organiziral zarodek poznejše samostojne srbske države. Spomladi 1812. so pa zbrali Turki velike sile in ker med ljubosumnimi srbskimi knezi ni bilo sloge, je Karadžordžec zapustil Srbijo in se naselil v Avstriji. Ko je izbruhnil nov upor, je hitel v domovino, blizu Smedereva je bil 13. jun. 1817. zavrato umorjen. Knez Srbije je postal Miloš Obrenović.

Pogled na Karadžordžev dvor v Topoli z ulice, nad streho je videti novo cerkev na Oplencu. — Spodaj: Karadžordžev dvor v Topoli, rojstni dom naše dinastije.

Pogled z aeroplana na Topolo in cerkev na Oplencu.

Spodaj: Jelena, žena Karadžordževa in babica našega kralja.

Slavnostni prenos Karadžordževih kosti iz stare topolske cerkve v cerkev na Oplencu, ki se je vršil lani meseca septembra; spredaj stare Karadžordževe bojne zastave.

Na desni: Skedenj poleg Karadžordževega dvora v Topoli, kjer je hranil srbski osvoboditelj orožje.

Na desni: Karadžordžev grob v stari topolski cerkvi, kjer je bil srbski osvoboditelj pokopan do lani. Izprva je bil pokopan brez glave (ta je ostala v belgrajski saborski cerkvi), pozneje je pa ukazala kneginja Ljubica, žena kneza Miloša Obrenovića, prenesti tudi glavo k ostalim pozemeljskim ostankom.

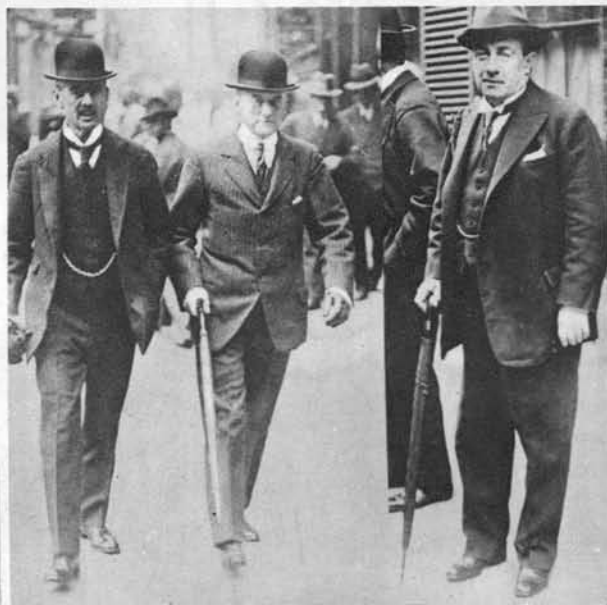
Vlada narodne koncentracije v Angliji

Huda gospodarska kriza je povzročila, da je 24. p. m. demisionirala Macdonaldova delavska vlada, ki je vodila angleško državno krmilo od spomladi l. 1929. Novo vlado je sestavil zopet Macdonald iz 5 zastopnikov delavske stranke, 7 konservativcev in 5 liberalcev. V kabinet so vstopili vsi najodličnejši in najbolj izkušeni angleški državniki, da rešijo domovino pred hujšimi gospodarskimi pretresi, vendar bo imela nova vlada v velikem delu delavske stranke ostro opozicijo.

Pred palačo, kjer imajo Macdonald, Baldwin in sir H. Samuel konference s kraljem.

Na desni: Konservativni voditelji Neville, Chamberlain in Baldwin, člani nove Macdonald vlade. Spodaj: Vrt na strehi stanovanja v Londonu, kjer bo bival Gandhi za časa zasedanja indij. konference.

Grof Bethlen (na desni), ki je nad 10 let načeloval ogrski vladi, a je moral sedaj odstopiti in grof Julij Karoly (na levi), novi ogrski min. predsednik.

Vojaštvo »rešuje« v Ameriki gospodarsko krizo. Da se vzdrže visoke cene petroleja, je odredil guverner države Texas (Amerika) omejitev petrolejske produkcije in je ukazal v to svrhu zapreti nekaj vrtnih stolpov drugega največjega petrolejskega polja na svetu. Ker je naletel na hud odpor, je kratkoma proglasil obsedno stanje in poslal vojaštvo, da je izvršilo njegovo odredbo.

Na levi: Gospodarska kriza maje ves svet. Vse velike svetovne banke (razen francoskih) prihajajo danes v plačilne težkoče in vsak dan propadajo nove. Leva slika nam kaže naval nezaupnih vlagateljev na mehiško narodno banko.

„Ljubljana v jeseni“

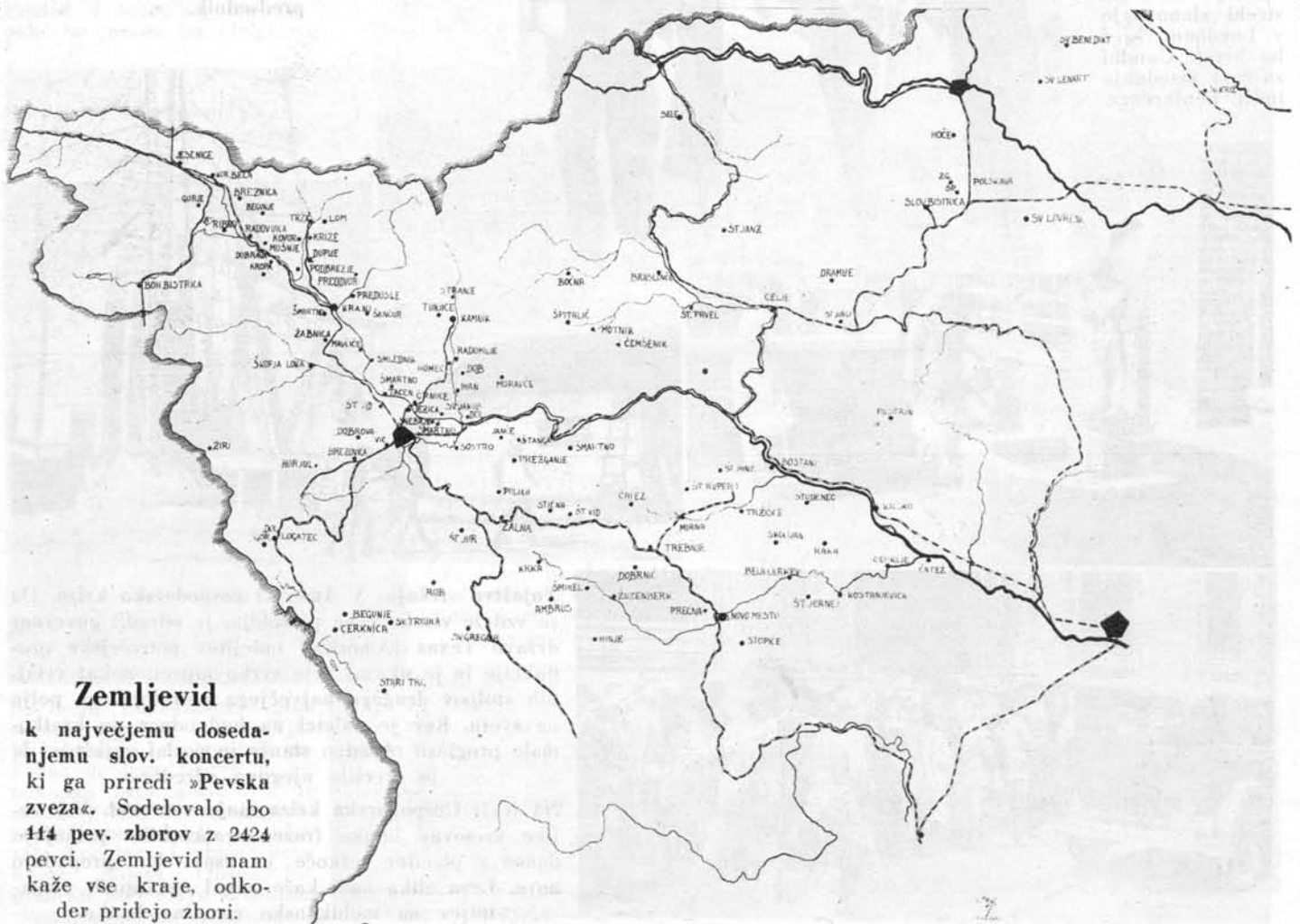
pod tem naslovom se vrši te dni na Ljubljani, velesejmu zopet vrsta velepomembnih razstav, kakršnih pri nas doslej še nismo videli in ki bi si jih moral pač ogledati vsak, kdor količkaj more. Zlasti opozarjamo na razstavo slovenskih mest, kjer so vsa naša mesta pokazala svoje najvažnejše zanimivosti iz preteklosti in sedanjosti. Jako poučna je tudi tujsko-prometna razstava, ki nazorno prikazuje važnost tujskega prometa za naše kraje in njegove razvojne možnosti. Vse gospodinje bodo prijetno presenečene v paviljonu z naslovom »novodobno gospodinjstvo«, razen tega se pa vrše še druge lepe in zanimive razstave, kakor kmetijska, higijenska i. dr.

Na desni: Pogled v velezanimivo razstavo mest.

Spodaj: Pogled v razstavo hotelske in gostilniške opreme.

Pogled v razstavo jugoslovanskih umetnic v Jakopičevem paviljonu

Zemljevid

k največjemu dosedanjemu slov. koncertu, ki ga priredi »Pevska zveza«. Sodelovalo bo 114 pev. zborov z 2424 pevci. Zemljevid nam kaže vse kraje, odkoder pridejo zbori.